

Nedjelja, 28. rujna 2025. u 20.00 sati
Križevci, konkatedrala Sv. Križa

Hrvatska glazbena baština
Uz 130. obljetnicu rođenja muzikologa Dragana Plamenca,
100. obljetnicu rođenja Lovre Županovića te
90. obljetnicu koncerta *Iz hrvatske muzičke prošlosti*

Ansambl Projekt Lazarus

Ansambl *Projekt Lazarus* nastupit će u sljedećem sastavu: **Daniela Perosa – sopran, Nikolina Virgej Pintar – mezzosopran, Josip Čajko – tenor i Robert Palić – bas.** Za pozitivom će biti **umjetnički voditelj maestro Vjekoslav Babić.**

Program

Andrija Patricij (Petris)

Son quest'i bei crin d'oro
Solea lontan in sonno

Vinko Jelić

Ricercar primo
Ricercar secundo

Ivan Lukačić

Cantabo Domino
Coeli enarrant
Orantibus in loco
Cantate Domino
Quaemadmodum desiderat
Domine, puer meus
Quam pulchra es
Panis angelicus
Canite et psallite

Na hrvatskoj i međunarodnoj glazbenoj sceni od 2013. godine djeluje profesionalni ansambl pod nazivom **Projekt Lazarus**, iza čijeg se neobičnog imena krije glavni cilj djelovanja ovoga ansambla – revitalizacija hrvatske glazbene baštine. *Projekt Lazarus* osnovan je u okviru udruge Hrvatski glazbeni centar, a idejni je začetnik i osnivač ansambla bas Robert Palić, član Opere Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu. Istraživanje, revitalizacija, promocija i prezentacija hrvatske glazbene baštine primarni su ciljevi *Projekta Lazarus* koji se realiziraju kroz dva osnovna procesa: istraživanje nepoznate i neobrađene glazbene literature nastale u razdoblju od 16. do 18. stoljeća u suradnji sa stručnjacima za navedeno razdoblje i modeliranje profesionalnog ansambla neophodnog za pripremu i izvođenje glazbenog materijala. Ansambl *Projekt Lazarus* osobito je usmjeren na prezentiranje djela koja u suvremenoj povijesti nisu ugledala svjetlo dana, ili se pak rijetko izvode, kao i onih za koja ne postoje audio ili videozapisi. U nastojanju otimanja zaboravu vrijednih spomenika hrvatske glazbene baštine, nepresušnom vrelu potvrde pripadnosti zapadnoeuropskom kulturnom i civilizacijskom krugu, glazbenici *Projekta Lazarus* izvode djela hrvatskih skladatelja poput Ivana Lukačića, Vinka Jelića, Ivana Šibenčanina, Damjana Nembrija i drugih. *Projekt Lazarus* ostvario je značajan broj koncertnih nastupa, od kojih se posebno izdvaja sudjelovanje na 12. Festivalu hrvatske glazbe u Beču u St. Peterskirche, zatim projekt Putevima Damjana Nembrija u okviru kojega su nastupili na VII. međunarodnom

festivalu *Gaetano Callido* u Veneciji, tri uzastopna nastupa na Varaždinskim baroknim večerima 2017., 2018. i 2019., kao i tri uzastopna nastupa na međunarodnom Festivalu Seviq u Brežicama 2018., 2019. i 2020. godine. Ansambl je također nastupao promovirajući hrvatsku glazbenu baštinu 17. stoljeća u Rimu, Bernu, Münchenu te drugim gradovima Hrvatske i Europe. Umjetnički su voditelji ansambla dirigenti Darijan Ivezić i Franjo Bilić, umjetnička suradnica, pijanistica i producentica dr. sc. Martina Mičija Palić, a vanjski suradnici ansambla jesu uvaženi muzikolozi Ennio Stipčević i Davor Merkaš.

Muzikologija (znanost o glazbi) prema definiciji u *Hrvatskoj enciklopediji* podrazumijeva znanstveno proučavanje glazbe kao dio znanosti o umjetnostima u području humanističkih znanosti. Godina 1885. smatra se *rođendanom* suvremene muzikologije. Austrijski muzikolog Guido Adler (1855. – 1941.) tad je u članku *Umfang, Methode und Ziel der Musikwissenschaft* (*Opseg, cilj i metode muzikologije*) koji je objavljen u časopisu *Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft* (*Četvrtgodišnjak za muzikologiju*) objasnio temeljna polazišta muzikologije. Jedan od ciljeva jest istraživanje glazbenih djela iz ranijih razdoblja i pravi su sretnici muzikolozi kojima se ukazala prilika da ih otkriju tragajući po bogatim fondovima svjetskih biblioteka i arhiva. Hrvatski muzikolog Dragan Plamenac (1895. – 1983.), čiju 130. obljetnicu rođenja proslavljamo ove godine, jedan je od sretnika kojeg pamtimo po otkriću zagubljene hrvatske glazbene baštine. Novopronađene skladbe, čak i u nepotpunome rukopisu, privlače pozornost istraživača glazbe koji stari zapis žele prilagoditi suvremenom načinu bilježenja, tiskanja i objavljivanja glazbenih djela. Dragan Plamenac nije bio nepripremljen za transkripciju pronađenih skladbi, jer se – kako je navela dr. Koraljka Kos u nekrologu objavljenom u zborniku *Arti musices* – posvećuje glazbi nakon pravnih nauka *te studira kod Franza Schreckera u Beču i Viteslava Novaka u Pragu. Nakon prvoga svjetskog rata studira muzikologiju kod Andréa Pirroa u Parizu i Guida Adlera u Beču, gdje je 1925. obranio doktorsku disertaciju o šansonama i motetima Johannes Ockeghem*. Tako Dragan Plamenac povezuje začetnika muzikologije Guida Adlera s hrvatskim muzikolozima čija su istraživanja u drugoj polovici 20. stoljeća rasvjetlila djelovanje mnogih nepoznatih glazbenika na području Hrvatske. U zagrebačkome dnevniku *Obzor* iz godine 1935. objavljena je u br. 292 od 18. prosinca ova vijest:

KONCERTI

TREĆI DRUŠTVENI KONCERT HRV. GLAZBENOG ZAVODA. Sutra u četvrtak u 8 sati na večer, održat će se u Hrv. Glazb. Zavodu treći društveni koncert, sa izvanredno zanimljivim i vrijednim programom. Izvodi se pod artistskim vodstvom dra Dragana Plamenca čitav niz potpuno nepoznatih djela naših starih kompozitora 16. i 17. vijeka iz doba naše humanističke kulture. Bit će tu i duhovnih i svjetovnih, i vokalnih i instrumentalnih kompozicija. Sva djela ovoga programa izvode se danas prvi put pošto su vijekovima ležala zaboravljena po europskim bibliotekama. Njima se otvara sasvim nov pogled na našu staru muzičku kulturu. Može se stoga s pravom reći, da će večerašnji koncerta biti jedan od najzanimljivijih ove sezone. Uvodnu riječ govori sveuč. docent dr. Dragan Plamenac."

U najavi koncerta objavljenoj u br. 293 novina *Obzor* navedena su imena izvođača i program:

KONCERTI

IZ HRVATSKE MUZIČKE PROŠLOSTI. VOKALNA I INSTRUMENTALNA DJELA 16. I 17. STOLJEĆA – program je III. društvenog koncerta Hrvatskog glazbenog zavoda. Sudjeluju: Zdenka Horvat, Vjera Richter, Maja Živojinović, Maja Božin, Štefica Šćukanec, Nada Udovč-Breje, Fjodor Sahnno, Zlatko Šir, Nikola Šterle, Dragutin Bernardić, Milan Prebanda, Lav Vrbanić (vokalni ansambli i sola), Ivan Pinkava (violina), Aleksandar Szegedi (violina), Milovan Ećimović (violončelo), Karel Prohaska (tromba), Ljudevit Hlavaček (trombon) i dr. Dragutin Plamenac (uvodna riječ, continuo i artistsko vodstvo). Izvode se slijedeća djela: Vinko Jelić: Tri ricercara za cornetto i trombon (1622), Andrija Patricio-Petris: Dva madrigala (1550), Julije Schiavetto: Tri moteta (1563), Toma Cecchini: Četiri sonate (1628) i Ivan Lukačić: Deset moteta (1620).

Djelujući kao korepetitor i asistent dirigenta u Gradskoj operi u Berlinu 1926. i 1927. godine, Dragan Plamenac imao je priliku pretraživati fondove Državne knjižnice (Prusko kulturno nasljeđe) gdje je otkrio jedini sačuvani primjerak zbirke moteta Ivana Lukačića (1585. – 1648.) *Sacrae cantiones* (Venecija, 1620.). Plamenac se pobrinuo za kopije i mikrofilmove Lukačićeve zbirke i u prosincu 1934. objavio je u novinama *Obzor* članak naslovljen *Nepoznat hrvatski muzičar ranoga baroka Ivan Lukačić (1574-1648) i njegovi moteti*, a već u lipnju

1935. priredio je jedanaest moteta koji su tiskani u izdanju Hrvatskoga glazbenog zavoda u publikaciji *Ivan Lukačić: Odabrani moteti : (duhovni koncerti) : iz djela „Sacrae cantiones” (1620).*

Ivan (Marko) Lukačić imenovan je 1620. gvardijanom Samostana sv. Frane u Splitu (na obali) gdje je djelovao i kao *maestro di cappella* i orguljaš. Može se pretpostaviti da su moteti skladani za liturgijske obrede i da su se izvodili u Lukačićevo vrijeme pa je na temelju iscrpne analize Plamenac zaključio da je skladatelj dobro poznao značajke ranobaroknoga monodijskog stila. U predgovoru je zapisao: (...) *Iz ovoga što sam rekao vidi se, da je izbor moteta koji su ušli u ovaj svezak bio ustanovljen poslije zrele razmišljanja i dužeg kolebanja. Tako će on moći da daje jasnu sliku čitavoga Lukačićeva djela i kompozitorovih sredstava izražaja. Ipak između ostalih komada, koji se ovdje ne publiciraju, ima također zanimljivih i vrijednih kompozicija. Potpuno kritičko izdanje čitave zbirke što ga spremam, sasvim vjerno prema originalu bez realiziranja generalnog basa i dodataka potrebnih za interpretaciju, dat će mogućnost da se upoznaju i oni moteti kojih ovdje nema, i da se prosudi opravdanost ovoga izbora. (...)* Na koncertu 19. prosinca 1935. izostavljen je motet *Veni Sponsa Christi* (imena ostalih nalaze se na programu večerašnjega koncerta).

Draganu Plamencu nije uspjelo objaviti Lukačićevu zbirku jer je 1939. godine otišao na Međunarodni muzikološki kongres u New York, a početak Drugoga svjetskog rata zaustavio ga je u povratku u domovinu. Lukačićeva zbirka moteta tijekom rata nestala je iz Državne knjižnice u Berlinu pa su njegov rad nastavili muzikolozi novoga naraštaja na temelju prijepisa i mikrofilmova koji su ostali u Zagrebu, a kasnije ih je Plamenac predao na čuvanje Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti. Tako je na temelju te građe muzikolog Josip Andreis (1909. – 1982.) priredio publikaciju *Ivan Lukačić: Šesnaest moteta: iz zbirke „Sacrae cantiones” (1620)* koju je 1970. objavio Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu prigodom 350. obljetnice tiskanja Lukačićeve zbirke u Veneciji. Muzikolog „sretne ruke” bio je i Ennio Stipčević (1959.) koji je zagubljeni jedini primjerak Lukačićeve zbirke *Sacrae cantiones* pronašao u Biblioteci Jagiellońskoj u Krakovu i priredio novo izdanje koje je tiskano u Padovi godine 1986.

Drugi skladatelj čije su skladbe izvedene na koncertu u Hrvatskome glazbenom zavodu 19. prosinca 1935. jest Julije Skjavetić. Iz njegova životopisa poznato je malo podataka: ne zna se kad je rođen i kad je preminuo, ali pouzdano se zna da je djelovao kao glazbenik u katedrali sv. Jakova u Šibeniku između 1557. i 1573. godine u vrijeme biskupa Girolama Savorgnana (1523. – 1591.). Dragan Plamenac prvi je već 1933. godine upozorio na Skjavetićev opus iz kog su izvedena dva (a ne prema najavi koncerta tri) moteta: *Pater noster* i *Asperges me, Domine*. Iz dostupne literature nije moguće utvrditi iz kojeg je izvora Plamenac transkribirao i za izvedbu priredio Skjavetićeve motete. Novija istraživanja potvrdila su da je Skjavetić objavio 1564. godine u Veneciji prvu zbirku od osamnaest peteroglasnih i šesteroglasnih moteta. Jedini primjerak čuvao se u Državnoj knjižnici u Berlinu (možda je Plamenac znao za njega?), ali je i on – kao i Lukačićeva zbirka, nestao tijekom Drugoga svjetskog rata.

Zahvaljujući muzikologu Lovri Županoviću čiju 100. obljetnicu rođenja proslavljamo ove godine, zbirka Skjavetićevih moteta danas je dostupna glazbenoj javnosti. Tragajući neumorno za izgubljenom hrvatskom glazbenom baštinom uz pomoć osoblja krakovske Biblioteke Jagiellońske, Županović je otkrio da se tamo nalazi jedini poznati primjerak prve knjige Skjavetićevih moteta. Dobivši kopije skladbi, prionuo je njihovoj transkripciji te ih priredio za izvedbu. *Prvu suvremenu izvedbu* priredili su Slovenski komorni zbor i maestro Vladimir Kranjčević (1936. – 2000.) na koncertu u Varaždinu 24. rujna 1995. na jubilarnim 25. Varaždinskim baroknim večerima. U predgovoru kompakt-ploči sa snimkom koncerta zapisao je Lovro Županović da je Kranjčević inicijator Skjavetićeve „*come back-a*” *domaćoj pa (postupno) i inozemnoj glazbenoj (općoj) kulturi. A skladatelj to (...) neosporno zaslužuje. Jer je on kao autor djela s područja svjetovne i (navlastito) duhovne glazbe zaista „jednak među jednakima”, i u svom vremenu, i danas i sutra.*

Skladatelj o čijem životu i djelovanju i danas imamo malo podataka je Andrija Patricij-Petris (Petrić) za kojeg je Dragan Plamenac pretpostavio da je rođak filozofa i glazbenika Franje Petrića iz plemićke obitelji s otoka Cresa. Petrićev opus poznat je tek djelomično pa je (možda nezahvalno) o njemu suditi na temelju četiriju sačuvanih madrigala objavljenih 1550. godine u istoj publikaciji sa sedamnaest villotta Antonija Bargesesa (tiskar Antonio Gardano, Venecija). Na koncertu 19. prosinca 1935. izvedena su dva madrigala: *Solea lontan in sono* (*Dok ja u snu*) i *Son quest' i ben crin* (*O, što je lijep*). Županović navodi da *Plamenac s pravom piše* [u članku *O*

hrvatskoj muzici u vrijeme renesanse (1936.)] da Patricij u svojim madrigalima „teži za slobodnim, poetskim jedinstvom i izražajem muzičkog organizma.“ Zatim Županović nastavlja: Upravo zbog toga madrigali mu djeluju svjež i neusiljeno. Zvučne slike nižu se u punoj ljupkosti, a dobro vodjeni glasovi muziciraju skladno, svjedočeći o spontanosti skladateljeve invencije i toplini njegovih glazbenih misli.

Iz programa i popisa izvođača na koncertu 19. prosinca 1935. izdvajaju se još dva skladatelja ranoga baroka iz čijih je opusa Dragan Plamenac odabrao instrumentalne skladbe. Riječanin Vinko Jelić (1596. – 1636.), svećenik i glazbenik, proveo je veći dio života (od 1618.) u Saverneu (Zabernu) blizu Strasbourga kao vikar kolegijalne crkve sv. Marije, a trag mu se gubi za vrijeme Tridesetogodišnjeg rata (1618. – 1648.). Godine 1622. objavio je u Strasbourgu zbirku duhovnih koncerata (za jedan do četiri glasa i continuo) *Parnassia militia* (*Nebeska vojska*) u koju je uvrstio četiri ricercara za dva limena glazbala. Iscrpnu i uzornu studiju s izrađenom dionicom bassa continua *Vinko Jelić i njegova zbirka duhovnih koncerata i ricercara „Parnassia militia“ (1622)* napisao je svećenik, orguljaš i muzikolog Albe Vidaković (1914. – 1964.) nastavivši rad na istraživanjima rane hrvatske glazbe koja je potaknuo Dragan Plamenac.

Na koncertu 19. prosinca 1935. izvedene su i četiri sonate za violinu i čembalo iz zbirke Tomasa Cecchinnija *Cinque messe a due voci et 22 motetti con otto sonate*, op. 23, objavljene u Veneciji 1628. godine. Osam sonata za violinu i čembalo su – prema sadašnjem stanju istraživanja – prvi primjeri ranobarokne instrumentalne glazbe u Hrvatskoj. Talijan Tomaso Cecchini rođen je u Veroni 1580. ili 1582., a već je 1603. ili 1606. *maestro di cappella* u katedrali u Splitu. Od 1614. do smrti 1644. djelovao je u katedrali u Hvaru. Njegov veliki opus nije u potpunosti sačuvan, a opširnu biobibliografsku studiju *Toma Cecchini, kapelnik stolnih crkava u Splitu i Hvaru u prvoj polovini XVII stoljeća* objavio je Dragan Plamenac 1938. godine u Radu JAZU (262).

Dragan Plamenac stekao je istraživanjem i objavljivanjem studija o europskoj glazbi 15., 16. i 17. stoljeća velik ugled u svijetu. Njegovo zanimanje za hrvatske glazbenike 16. i 17. stoljeća bilo je sigurno poticajno za nastavak istraživanja drugih hrvatskih muzikologa koji su poput Josipa Andreisa, Lovre Županovića i Ennija Stipčevića svoja i istraživanja kolega utkali u objavljene monografije o povijesti hrvatske glazbe. Plamenčeva otkrića bacila su sasvim drugo svjetlo na glazbena događanja u Hrvatskoj u 16. i 17. stoljeću, a možda će se nekim budućim naraštajima posrećiti da otkriju do danas skrivena imena hrvatskih glazbenika u još nedovoljno istraženim arhivskim i bibliotečnim fundusima u domovini, ali i izvan nje, kako je to s velikim uspjehom ostvario Dragan Plamenac.

Snježana Miklaušić-Ćeran

**Varaždinske barokne večeri i Ogranak Matice hrvatske u Križevcima posvećuju ovaj koncert
maestru Vladimiru Kranjčeviću u povodu 5. obljetnice smrti.**